

Козак Василь Васильович, *магістрант,*
Алексєєнко Людмила Михайлівна, *д.е.н., професор,*
завідувач кафедри обліку та фінансів

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ФЕНОМЕНУ «ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА» В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ

Більше 28 років Україна була охоплена величезними змінами, які пов'язані як зі зміною політичної, так і з трансформацією економічної системи. Ці процеси об'єктивні і незворотні. Нова економічна система, створена в останні роки, має ряд особливостей, серед яких можна виділити: глобальність; злиття економіки з політикою; реорганізація і зростання нових геоелекономічних центрів і районів, що зміщують великі геополітичні простори; глобальний економічний перехід обумовлений двома факторами – інноваціями та новоствореними широкими та гнучкими виробничими структурами. Ці обставини змінюють розуміння нових викликів та шляхи їх подолання.

Глобалізація світової економіки є передумовою для відкриття національних економік та їх включення до системи міжнародної торгівлі. Іноді, замість досягнення економічного зростання, система піддається сильним зовнішнім факторіальним тискам, управління деформується, а національні економічні показники різко погіршуються, а отже, і рівень економічної безпеки.

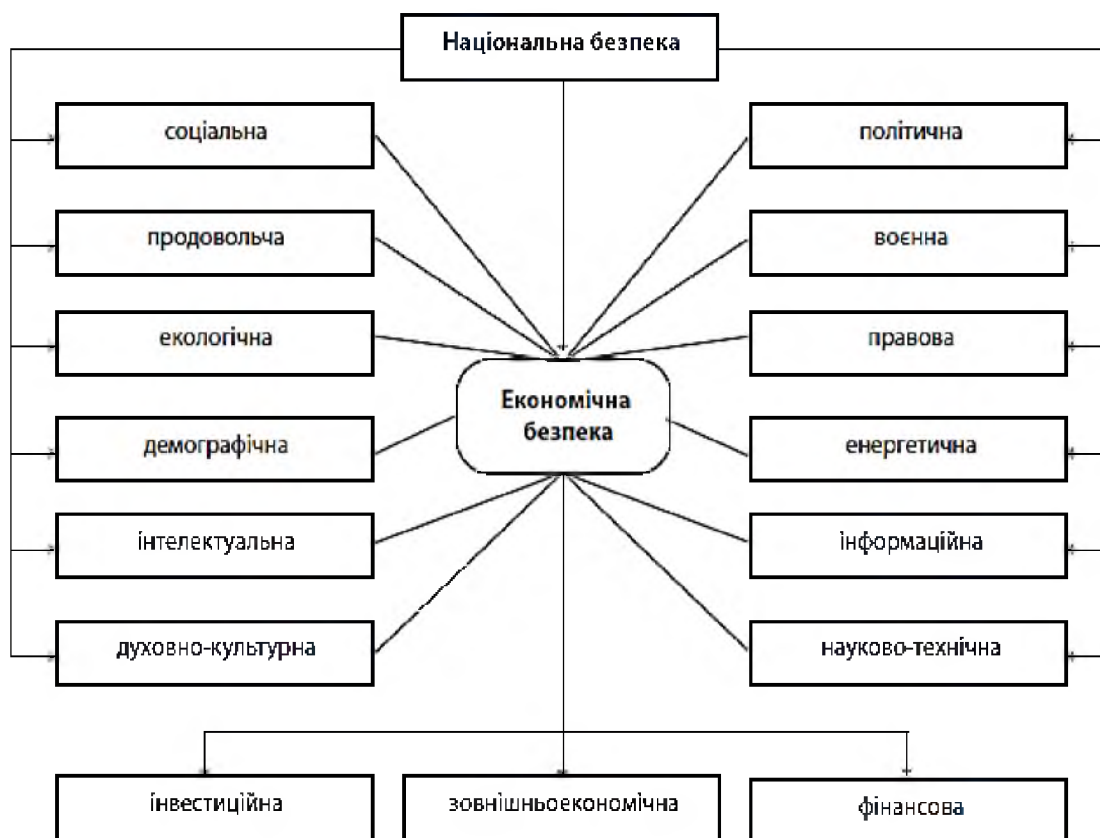
Стратегія зовнішньоекономічної безпеки через відкритість і адаптацію є виразом політики лібералізму в міжнародних економічних відносинах. Іноді глобальний лібералізм не є найкращим рішенням у сучасний час, оскільки усуває всі види захисту від зовнішніх економічних суб'єктів, що різко збільшує ступінь економічної залежності. На практиці економічна діяльність у державі підлягає міжнародному контролю через велику кількість правил, що встановлюються міжнародними організаціями.

У сучасних умовах глобалізації національних економік стає все важче досягти національної економічної безпеки, тому інтерес до міжнародних заходів для гарантування його зростає. Створення системи міжнародної зовнішньоекономічної безпеки має багато труднощів. Вони пов'язані з протилежними економічними інтересами окремих країн, такими як забезпечення національного економічного суверенітету, небажання сильних суб'єктів у системі міжнародних економічних відносин визнавати економічну рівновагу всіх країн.

Зовнішньоекономічна безпека є складовою частиною економічної безпеки держави, яка має певну самостійність, і посідає найважливіше місце серед складових національної безпеки, оскільки саме вона є матеріальною базою всієї системи безпеки держави і виражає ключові інтереси людей, господарюючих суб'єктів господарювання, суспільства та держави [1, с. 190].

Не викликає жодних сумнівів, що національна безпека та економічний розвиток України суттєво залежать від зовнішнього середовища: тенденцій розвитку світового господарства, політичної та економічної ситуації в світі. Разом з тим, проблема зовнішньоекономічної безпеки набуває суттєвого

значення та актуальності, що зумовлює потребу в поглиблених дослідженнях соціальних та економічних процесів і явищ, забезпечення зовнішньоекономічної безпеки та впливу на неї позитивних і негативних чинників (рис. 1).

Рис. 1. Структура національної безпеки

Примітка: складено автором за [2].

У національній та зарубіжній науковій літературі майже не використовують поняття зовнішньоекономічної безпеки в чистому вигляді, а існують тільки різноманітні інтерпретації його фахівцями як складової економічної безпеки. Очевидно, що це свідчить про незавершеність методичного опрацювання та необхідність подальших досліджень як у загальнотеоретичному, так і у теоретико-прикладному плані.

В. А. Ліпкан та О. С. Ліпкан розуміють під “зовнішньоекономічною безпекою складову економічної безпеки, свідомий цілеспрямований вплив суб’єкта управління на загрози й небезпеки, за якого державні, недержавні та міжнародні інституції та організації створюють необхідні та достатні умови для унеможливлення зовнішньої залежності, дискримінації, диктату, підкорення інтересам інших країн” [3, с. 200].

М. М. Олексієнко зазначає про те, що “зовнішньоекономічну безпеку регіону вивчати винятково на основі загальної теорії систем та розглядати як підсистему міжнародної економічної безпеки, що має на меті є забезпечення захисту економічних інтересів регіону як соціально-економічної системи, а також високий рівень реалізації його зовнішньоекономічного потенціалу” [4, с.

299].

Водночас Л. А. Яремко стверджує, що “під зовнішньоекономічною безпекою регіону слід розуміти здатність соціально-економічної системи захищати свої загальні та специфічні інтереси в умовах глобалізації, до яких відносяться:

- 1) забезпечення стабільних надходжень товарів, які належать до критичного імпорту і відсутні на території країни;
- 2) усунення екологічно шкідливих наслідків діяльності промисловості та урбанізації;
- 3) подолання депресивності території, створення працевітких виробництв з метою абсорбування стійких надлишків робочої сили [5, с. 100].

Таким чином, ефективна зовнішня політика, заснована на специфічних інтересах і цілях України, є головною умовою підвищення рівня зовнішньоекономічної безпеки. До того ж, активне членство України в міжнародних організаціях посилює її міжнародний авторитет і надає стабільності зовнішньоекономічним відносинам, що є стимулом для економічного розвитку.

Це дає змогу дійти висновку, що підтримка високого рівня зовнішньоекономічної безпеки вимагає цілеспрямованого впливу держави на підвищення ефективності залучення коштів ЄС для покращення економічного середовища, стимулювання економіки та підвищення її конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дмитриченко Л. И. *История экономических учений: учебное пособие*. Донецк: Китис: ДонГУ, 1999. 449 с.
2. *Економічна безпека: навчальний посібник / під заг. ред. З. С. Варналія*. Київ: Знання, 2009. 647 с.
3. Ліпкан В. А., Ліпкан О.С. *Національна і міжнародна безпека: у визначеннях та поняттях: словник-довідник*. 2-ге вид., доп. і перероб. Київ: 2008. 398 с.
4. Олексієнко М. М. *Уточнення сутнісних характеристик зовнішньоекономічної безпеки регіону та окреслення пріоритетів її зміцнення // Проблеми розвитку внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект: сборник научных трудов*. Донецк: ДонНУ, 2010. С. 298-301.
5. Яремко Л. А. *Глобалізований регіон та зовнішньоекономічна безпека України: теоретико-методологічний підхід: монографія*. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2007. 524 с.

**Парфанович Богдана Михайлівна, магістрантка,
Рудейчук Світлана Володимирівна, к.е.н, доцент,
доцент кафедри обліку та фінансів**

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВЗАЄМИН УКРАЇНИ ТА ЄС

Відносини між Україною та Євросоюзом набули нового забарвлення після укладання угоди про асоціацію. Однак, незважаючи на поступове поглиблення відносин, що закладені в Угоді про Асоціацію та зону вільної торгівлі, теперішній цикл відносин Україна-ЄС досяг рівня, на якому для обидвох сторін